

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

Београд
412-56/2020

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр. 28092 датум: 24.8.2020.

**НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ
МОНИТОРИНГ УСТАНОВА У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ
МОНИТОРИНГ ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА**

**Извештај о посети
Полицијској управи Чачак**

**Праћење спровођења препорука из Извештаја о посети
Европског комитета за спречавање мучења и
нечовечних или понижавајућих казни или поступака
(СРТ) Републици Србији из 2017. г.**

Београд, август 2020. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају. По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Одељење националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног јавног позива,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то: Комитет правника за људска права, Виктимолошко друштво Србије, А11 – Иницијатива за економска и социјална права, Центар за интеграцију младих, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Одбор за људска права Ваљево.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ Објављен на интернет страници Заштитника грађана 4. јуна 2020. године

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЂЕНА УСТАНОВА	Полицијска управа Чачак (ПУ Чачак) Окружни затвор Чачак (ОЗ Чачак)
ПОСЕЂЕНЕ ПОЛИЦИЈСКЕ ИСПОСТАВЕ	Полицијска испостава Чачак (ПИ Чачак) Саобраћајна полицијска испостава Чачак (СПИ Чачак) Полицијска станица Горњи Милановац (ПС Горњи Милановац)
ВРЕМЕ ПОСЕТЕ	24. и 25. јун 2020. године
ОСНОВ ПОСЕТЕ	Послови Националног механизма за превенцију тортуре, у складу са чланом 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ЦИЉЕВИ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука из Извештаја о посети Европског комитета за спречавање мучења (СРТ) Републици Србији из 2017. године
ВРСТА ПОСЕТЕ	Редовна посета, по Плану посета за 2020. годину
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Ненајављена посета ПУ Чачак: ПИ Чачак, СПИ Чачак и ПС Горњи Милановац Најављена посета: ОЗ Чачак
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре
САСТАВ ТИМА	Вођа тима: др Наташа Тањевић, заменица заштитника грађана Чланови тима: Маја Јовић, Заштитник грађана/Одељење Националног механизма за превенцију тортуре Марко Анојчић, Заштитник грађана/Одељење Националног механизма за превенцију тортуре Тамара Благојевић, Заштитник грађана/Одељење Националног механизма за превенцију тортуре Ивана Босиљчић, Заштитник грађана

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сва службена лица остварила су сарадњу са мониторинг тимом НПМ, тако што су тиму пружила тражене информације, омогућила обилазак просторија, увид у затражену релевантну документацију, као и фотографисање просторија за задржавање.

ТОК ПОСЕТЕ

Првог дана посете, тим НПМ је у ОЗ Чачак обављао разговоре са притвореним лицима како би прикупио информације о поступању полицијских службеника према њима током задржавања, као и приликом примене других полицијских овлашћења.

Током ноћи, подељен у два тима, НПМ је обишао дежурне службе у ПИ Чачак и СПИ Чачак којом приликом је обавио разговоре са полицијским службеницима, обишао просторије за задржавање, и остварио увид у предмете о задржавању, односно употреби средстава принуде. Будући да су у питању биле ноћне посете и да су просторије у којима раде криминалистички инспектори биле закључане, тим НПМ, у наведеним полицијским испоставама, није пратио поступање по препорукама ЦПТ које се односе на постојање посебне просторије за чување предмета који потичу из кривичних дела, похађање обука криминалистичких инспектора о циљевима и техникама саслушања и понашању током саслушања, као ни постојање посебних просторија за саслушање осумњичених опремљених техничком опремом.

Наредног дана, тим НПМ је посетио ПС Горњи Милановац којом приликом је, такође, обишао просторије за задржавање, обавио разговор са полицијским службеницима и остварио увид у предмете о задржавању и предмете о употреби средстава принуде.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУКАМА ИЗ ИЗВЕШТАЈА О ПОСЕТИ ЕВРОПСКОГ КОМИТЕТА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ МУЧЕЊА (СРТ) РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ИЗ 2017. ГОДИНЕ

1. ПРЕПОРУКА СРТ:

-Комитет препоручује органима Републике Србије да направе засебан складишни простор за све заплењене предмете у свакој полицијској станици, почев од седишта полицијских управа. Истовремено, они треба да обезбеде да сво оружје и други предмети заплењени током кривичних истрага буду унети у посебан регистар, и обележени на одговарајући начин (наводећи случај на који се односе) и одложени у засебан складишни простор. Заплењени уређаји за електро-шокове, боксери, палице за бејзбол, електрични продужни каблови, итд. никада не треба да се држе у просторијама у којима се саслушава или држи лице лишено слободе.

НАЛАЗ НПМ:

Према наводима полицијског службеника у ПС Горњи Милановац, одузети предмети који потичу из кривичних дела не чувају се заједно у једној просторији, већ се у зависности од врсте предмета засебно чувају. Оружје се чува под кључем у посебним просторијама, новац и вредне ствари чувају се у металном орману под кључем, а опојне дроге у металном орману у једној од канцеларија, па се уништавају накнадно, истовремено за територију целе ПУ. За друге одузете предмете који потичу из кривичних дела намењена је посебна просторија (канцеларија криминалистичке технике).

Током обиласка канцеларија криминалистичких инспектора, тим НПМ није затекао предмете из кривичних дела, нити било које друге нестандартне предмете.

Књига евиденције одузетих предмета уредно се води.

НПМ подсећа на стандарде ЦПТ-а: „Да би се оповргле тврдње о недолжном поступању припадника полиције и ради отклањања потенцијалних извора опасности и за особе и за притворене особе, предмети који су одузети у циљу коришћења као доказног материјала треба да су увек прописно означени, заведени и да се чувају у просторији одређеној за ту намену. Сви други предмети горе поменуте врсте треба да се уклоне из полицијских просторија. Сав доказни материјал који се односи на предмете у истрази обавезно мора бити на одговарајући начин обележен, евидентиран, одлаган и чуван у засебном складишном простору.“⁴

2. ПРЕПОРУКА СРТ:

- У светлу информација прикупљених током посете 2017. године, Комитет препоручује да се полицијски службеници редовно подсећају на ова основна начела, укључујући практичне вежбе. Надаље, свака употреба силе од стране службених лица за спровођење закона треба да

⁴ Нови стандарди ЦПТ-а у погледу полицијског притвора, Извод из 12. општег извештаја 2002, став 39.

буде правилно документована (опис чињеница, наведене све повреде, да ли је лице лишено слободе одведено у болницу, итд.).

НАЛАЗ НПМ:

У ПИ Чачак, од почетка 2020. године до дана посете НПМ било је 48 примена средстава принуде, од чега је 9 пута употреба физичке снаге, а остали случајеви употреба средстава за везивање. Остварен је увид у поједине предмете о примени средстава принуде и нису уочене неправилности и недостаци. У предметима о употреби средстава принуде, пре свега физичке снаге, извештаји полицијских службеника су детаљни и пружају податке на основу којих је могуће спровести ваљан поступак оцене оправданости и правилности употребе средстава принуде.

У ПС Горњи Милановац, евиденција о употреби средстава принуде, води се у електронској и писаној форми. Извештаји о употреби средстава принуде садрже време, разлог, начин употребе, имена службеника који су употребили средство принуде, евентуалне последице и друго. Увидом у документацију утврђено је да је у сваком случају у коме је било примене физичке снаге лицу понуђен лекарски преглед. Од средстава принуде полицијски службеници су најчешће примењивали средства за везивање, те су у 2020. години 12 пута употребљена средства за везивање, а није било употребе физичке снаге, док је у 2019. године 5 пута употребљена физичка снага. У свим предметима у које је НПМ извршио увид оцењено је да је употреба средстава принуде била оправдана и правилна. Према речима запослених бира се средство принуде, у којој је најмања могућност повреде лица, што је углавном физичка снага применом захвата „кључ на лакат“ и везивање лица у циљу спречавања даљег отпора. У једном случају службено лице је задобило телесне повреде, а поводом чега је обавештено јавно тужилаштво.

3. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет понавља своју препоруку да министар унутрашњих послова, директор полиције и начелници полицијских управа пошаљу снажну поруку да је неадекватно поступање према лицима лишеним слободе противзаконито, непрофесионално и да подлеже одговарајућим санкцијама. Ову поруку треба понављати у одговарајућим временским размацама на нивоу полицијских управа. Надаље, надлежни органи треба да обезбеде да сви наводи о неадекватном поступању буду предмет истраге, и да виши службеници сносе командну одговорност за своје обавезе.

Комитет препоручује министру унутрашњих послова, директору полиције и начелницима полицијских управа да активно промовишу промену културе унутар редова органа за спровођење закона.

Штавише, од суштинског је значаја да се воде делотворне истраге о наводима о неадекватном поступању како би се показало да ће криминална дела полицијских службеника бити кажњена и да се супротставе тренутној култури некажњивости која прожима делове различитих полицијских снага у земљи. Ово ће такође подржати поруку нулте толеранције.

НАЛАЗ НПМ:

У ПС Горњи Милановац, од почетка 2020. године, нису евидентирани притужбе грађана на злостављање од стране полицијских службеника. Према наводима полицијских службеника, такве притужбе се сматрају кривичним пријавама и оне се прослеђују јавном тужилаштву. По осталим притужбама грађана поступа се у роковима и на начин прописан законом и подзаконским актом.

Осим једног притвореног лица, које је навело да сматра да је лишен слободе на бахат начин тако што је на улици оборен на асфалт и везан, али да није имао повреде и да није подносио притужбу на рад полицијских службеника, остала притворена лица са којима је тим НПМ обавио разговоре у ОЗ Чачак, нису имала примедбе на поступање полицијских службеника према њима током лишења слободе и трајања задржавања.

4. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет препоручује да органи Републике Србије делују тако да обезбеде да криминалистички инспектори обављају своје дужности у складу са одговарајућим одредбама Законика о кривичном поступку. У ту сврху потребно је редовно организовати стручно

оспособљавање за ове службенике, које треба да обухвати одговарајуће технике саслушања и истраге, као и спречавање неадекватног поступања. Уопштено говорећи, Комитет жели да буде обавештен о различитим елементима који чине саставни део ригорозне процедуре запошљавања полицијских службеника. Надаље, органи Републике Србије треба да успоставе наменске просторије за саслушање, опремљене аудио и/или видео опремом за снимање полицијских саслушања.

НАЛАЗ НПМ:

У ПС Горњи Милановац криминалистички инспектори нису похађали обуке о техникама саслушања и понашања током саслушања. Обуке које су похађали поједини полицијски службеници односе се на поступање према малолетницима и спречавање насиља у породици, а у вези са наведеним поседују одговарајуће сертификате. У овој ПС, 11 службеника има сертификате за спречавање насиља у породици и 7 за рад са малолетницима при чему су указали на потребу да већи број службеника добије сертификате, односно похађа наведене обуке. Такође, ниједан полицијски службеник није похађао обуку за поступање према лицима са менталним сметњама.

У ПС Горњи Милановац не постоје наменске просторије за саслушање, опремљене аудио и/или видео опремом за снимање саслушања осумњичених, сведока и жртава/оштећених. Саслушања се обављају у канцеларијама криминалистичких инспектора.

ПРЕПОРУКЕ из посете НПМ 2020. године

Министарство унутрашњих послова ће за криминалистичке инспекторе ПС Горњи Милановац организовати обуке о циљевима и техникама саслушања и понашању током саслушања.

Министарство унутрашњих послова ће, без одлагања, опремити одговарајућом техничком опремом просторију, коју ПС Горњи Милановац определи за саслушања осумњичених.

Министарство унутрашњих послова ће за полицијске службенике ПС Горњи Милановац организовати обуке о поступању према лицима са менталним сметњама.

У одговору о поступању по овим препорукама, НПМ би желео да од МУП добије детаљне и конкретне информације, и то:

1. Да ли је програмом стручних обука полицијских службеника за 2020. годину предвиђено спровођење обуке криминалистичких инспектора ПС Горњи Милановац о техникама саслушања приликом испитивања осумњичених? На који начин ће се обука спроводити? За колико криминалистичких инспектора ПС Горњи Милановац је планирано похађање наведене обуке у 2020. години?
2. Да ли су за 2020. годину планирана и опредељена средства за опремање, техничком опремом, посебне просторије за саслушање лица у ПС Горњи Милановац ?

5. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет позива органе Републике Србије да обезбеде да сва лица лишена слободе од стране полиције, из било ког разлога, добију право да обавесте блиског сродника или треће лице по свом слободном избору о својој ситуацији од самог почетка лишења слободе (тј. од тренутка довођења у полицијску станицу). Такође, задржана лица треба да добију повратне информације о томе да ли је блиски сродник или друго лице обавештено о чињеници да су задржана.

НАЛАЗ НПМ:

Према наводима полицијских службеника у ПИ Чачак, доведеном, односно задржаном лицу се, без одлагања, омогућава да обавести треће лице по избору. Увидом у један предмет о задржавању, (колико их је било од почетка 2109. године до момента посете НПМ) тај податак је уписан у записник о задржавању.

У СПИ Чачак, током ненајављене ноћне посете, тиму НПМ је описано да се доведеном и/или задржаном лицу омогућава да, одмах по уручењу писаног обавештења о правима, са службеног телефона обавести треће лице о томе где се налази. На основу увида у поједине предмете о задржавању лица из јуна 2020. године, НПМ је констатовао да се у записнике о задржавању уносе подаци о томе кога је и када задржано лице обавестило о томе да је лишено слободе, што **НПМ похваљује као пример добре праксе.**

У ПС Горњи Милановац право доведеног и/или задржаног лица да обавести треће лице по свом избору о лишењу слободе реализује се тако што лице својим мобилним телефоном обавља телефонски позив, а уколико га нема, то чине полицијски службеници уместо њега, након чега му дају повратну информацију да ли су и кога обавестили и то уписују у записник о задржавању.

Притворена лица са којима је тим НПМ обавио разговор у ОЗ Чачак навела су да им је, од стране полицијских службеника, било омогућено да обавесте треће лице о лишењу слободе, односно да то нису желели или морали јер су лишени слободе код куће у присуству блиских лица.

6. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет позива органе Републике Србије да предузму кораке да обезбеде да се право приступа браниоцу делотворно примењује од самог почетка лишења слободе од стране полиције.

НАЛАЗ НПМ:

Лица задржана у ПИ Чачак по основу Закона о јавном реду и миру, односно у СПИ Чачак на основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима, по правилу, не желе да ангажују браниоца.

У ПС Горњи Милановац, према наводима службеног лица, непосредно по довођењу у ПС, лицу се омогућује да, својим мобилним или службеним телефоном, позове браниоца по свом избору, а уколико лицу треба одредити браниоца по службеној дужности то се чини према списку Адвокатске коморе Србије (АКС), односно преко оформљеног „Кол центра“ АКС за постављање бранилаца по службеној дужности. Тај позив упућује службено лице.

Притворена лица са којима је тим НПМ обавио разговор у ОЗ Чачак навела су да им је, од стране полицијских службеника, било омогућено да зову адвоката по свом избору.

7. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет препоручује да органи Републике Србије обезбеде да се начело лекарске поверљивости строго поштује у светлу горе наведених запажања. У том циљу и у складу са тим треба адекватно изменити и допунити Упутство о поступању полицијских службеника према доведеним и задржаним лицима.

НАЛАЗ НПМ:

У ПИ Чачак лекарски преглед за доведена, односно задржана лица, пре задржавања, не обавља се по правилу, већ доведено и задржано лице остварује право на лекарски преглед на лични захтев, пре или током задржавања, као и на иницијативу полицијских службеника увек када има уочљиве (видљиве) повреде. Према наводима, полицијски службеници не присуствују прегледу, осим уколико је лице агресивно или на захтев лекара, с тим да се та чињеница посебно не евидентира.

У СПИ Чачак лекарски преглед за доведена, односно задржана лица, пре задржавања, не обавља се по правилу, већ доведено и задржано лице остварује право на лекарски преглед на лични захтев, пре или током задржавања, као и на иницијативу полицијских службеника увек када има уочљиве (видљиве) повреде. Полицијски службеник се приликом лекарског прегледа задржаног лица налази на улазу у просторију у којој се преглед обавља, на довољној удаљености тако да види, али не и чује разговор задржаног лица са лекаром. Присуство прегледу не евидентира се у записнику. Копија извештаја о лекарском прегледу одлаже се у предмет о задржавању, а оригинал извештаја даје се задржаном лицу.

У ПС Горњи Милановац, лекарски преглед за доведена лица обавља се увек када лице има уочљиве повреде, а обавезно пре задржавања, као и током задржавања ако то захтева задржано

лице. Полицијски службеници не присуствују прегледу, изузев на захтев лекара, али се то посебно не евидентира. Према наводима полицијских службеника, извештај лекара Хитне помоћи у оригиналу дају лицу, а копију чувају у предмету о задржавању.

Један од притвореника са којима су обављени разговори у ОЗ Чачак навео је да је, пре пријема у притвор, одведен на преглед у службу Хитне помоћи и да је том прегледу присуствовао полицијски службеник.

ПРЕПОРУКА из посете 2020. године

У ПИ Чачак, СПИ Чачак и ПС Горњи Милановац полицијски службеници неће присуствовати лекарском прегледу задржаних лица, осим ако то, из безбедносних разлога, затражи лекар који врши преглед. Уколико лекар затражи присуство полицијских службеника, они ће то писано констатовати у записнику о задржавању. Полицијски службеници су дужни да лекара упозоре на све безбедносне аспекте који су релевантни за доношење одлуке од стране лекара о присуству немедицинског особља лекарском прегледу.

У СПИ Чачак и ПС Горњи Милановац медицинска документација задржаних лица, рачунајући и њене копије, неће се чувати код полицијских службеника, односно у предметима задржавања лица.

8. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет препоручује да се свим задржаним лицима обезбеде информације, укључујући и у писаном облику на одговарајућем језику који разумеју, о својим правима од самог почетка њиховог задржавања.

НАЛАЗ НПМ:

У ПИ Чачак, лицима која се задржавају уручују се писана обавештења о правима чији пријем потписују, а уколико лице одбије да прими или потпише пријем обавештења о правима, то се констатује на обавештењу. У предмету о задржавању затечено је потписано обавештење о правима.

У СПИ Чачак, према наводима полицијског службеника, лице се одмах усмено обавештава о својим правима и разлозима примене полицијских овлашћења, а по доласку у станицу му се уручује писано обавештење о правима, чији пријем потписује. У обрасцу писаног обавештења лице потписом потврђује да су му права саопштена усмено и да је примило примерак писаног обавештења о правима. Уколико лице одбије да прими или потпише пријем обавештења о правима, то се констатује на обавештењу. Увидом у предмете о задржавању из јуна 2020. године, до дана посете НПМ, утврђено је да се писана обавештења о правима уручују задржаним лицима непосредно након довођења у просторије СПИ.

У ПС Горњи Милановац, полицијски службеник је навео да се лица, одмах по довођењу у службене просторије, писаним путем обавештавају о правима која им припадају тако што им уручују писано обавештење о правима које потписују, а уколико одбију до потпишу полицијски службеници о томе стављају напомену на самом обавештењу. Увидом у поједине предмете о задржавању из 2020. године утврђено је да се писана обавештења о правима уручују доведеним и задржаним лицима.

Притворена лица са којима су обављени разговори у ОЗ Чачак, навела су да су им од стране полицијских службеника, уручена писана обавештења о правима.

9. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет препоручује да органи Републике Србије предузму делотворне кораке за стварање јединственог електронског система евиденције о задржавању лица који је свеобухватан и делотворан за евидентирање горе наведених информација о времену које задржано лице проведе у полицијској станици.

НАЛАЗ НПМ:

У МУП постоји јединствен електронски систем евидентирања података од значаја за поступање према задржаном лицу и остваривању његових права током задржавања. Увидом у записнике о задржавању лица, тим НПМ је утврдио да се поступа по наведеној препоруци Комитета.

У ПИ Чачак тим НПМ је остварио увид у један предмет о задржавању на основу Закона о јавном реду и миру који је уједно и једини предмет у 2019. години, а у 2020. години до дана посете није било задржавања. У предмету је затечена уредна документација о задржавању лица.

У СПИ Чачак, увидом у записнике о задржавању лица из јуна 2020. године, до дана посете НПМ, констатовано је да се у електронску евиденцију о задржавању лица, по правилу, уносе предвиђени подаци од значаја за поступање према задржаном лицу и остваривање његових права.

Прегледом документације о задржавању уочено је да полицијски службеници као време почетка задржавања рачунају време када је тест показао присуство алкохола у крви. Ово време се подудара са временом почетка примене полицијског овлашћења довођење, па се у тим случајевима време фактички правилно рачуна, иако је узет погрешан показатељ, односно време почетка задржавања би требало да се рачуна од момента започињања примене полицијског овлашћења довођење, када су се стекли услови за задржавање у прекршајном поступку.⁵ Следећи исту праксу, када се лица задржавају због присуства психоактивних супстанци као време почетка задржавања рачуна се време када је тест показао присуство ових супстанци. Међутим, тестирање на психоактивне супстанце се обавља у просторијама СПИ, па се на тај начин у задржавање не урачунава време трајања довођења, односно почетка примене тог овлашћења које истовремено представља и фактичко лишење слободе. Зато би у СПИ Чачак требало изменити праксу и као почетак задржавања не рачунати време када је тест показао присуство алкохола или психоактивних супстанци, већ време започињања примене полицијског овлашћења довођење, како је и предвиђено прописима.

ПРЕПОРУКА из посете 2020. године

СПИ Чачак ће почетак задржавања возача који су искључени због психофизичког стања рачунати од времена започињања примене полицијског овлашћења довођење.

Решења о задржавању које је тим НПМ прегледао су уручивана задржаним лицима благовремено, односно убрзо након отпочињања задржавања, што су лица својим потписом потврђивала. Уочено је у више случајева да у поуци о праву на жалбу није наведено коме се жалба подноси.

ПРЕПОРУКА из посете 2020. године

СПИ Чачак ће у поуци о праву на жалбу против одлуке о задржавању наводити коме се жалба подноси.

У ПС Горњи Милановац увидом у записнике о задржавању лица НПМ је утврдио да постоји јединствен електронски систем евидентирања података од значаја за поступање према задржаном лицу и остваривању његових права током задржавања, у којем се евидентирају све информације о времену које задржано лице проведе у полицијској станици, као и све активности у вези са задржаним лицем. Полицијски службеници и поред видео надзора у просторијама за задржавање, задржана лица обилазе више пута у току дана, што и бележе у записнике о задржавању, те НПМ похваљује наведени начин поступања полицијских службеника и истиче као пример добре праксе.

10. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет препоручује да се предузму кораци како би се обезбедило да просторије за задржавање у полицијским станицама буду оспособљене за боравак дужи од неколико часова

⁵Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 32.

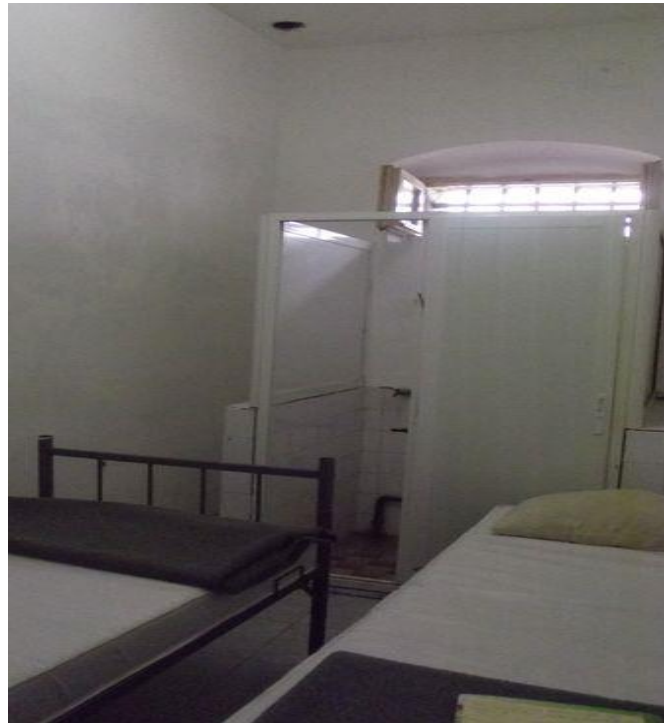
и да се обезбеде услови у смислу услова и хигијене, добро осветљење, чиста ћебад и душечи. Комитет би желео да буде обавештен о корацима које ће органи Републике Србије предузети да се такво стање обезбеди у свим посећеним полицијским станицама.

НАЛАЗ НПМ:

У ПИ Чачак, лица се задржавају само по основу Закона о јавном реду и миру, за то су обезбеђене две просторије за задржавање, капацитета за два лица, од којих се једна користи као магацин. Према наводима полицијских службеника, обе су реновиране 2019. године.

Просторије су виђене преко прозорчета на улазним вратима од просторија јер тим НПМ није могао да уђе у исте због тога што полицијски службеници нису могли да пронађу одговарајући кључ и да их откључају. Према наводима полицијских службеника, постоји веома добра сарадања са прекршајним судом, лица се одмах приводе у суд, те се просторије за задржавање лица изузетно ретко користе (у 2019. години једно задржавање, а од почетка 2020. године ни једно).

Иако у ПИ Чачак постоје две реновиране просторије за задржавање које се изузетно ретко користе, у ОЗ Чачак се задржавају лица до 48 сати и то у две, за то опредељене, просторије које се налазе у непосредној близини дежурне службе у ОЗ Чачак, обе под видео надзором и са уређајем за позивање службених лица. Свака има прозор са дотоком природног светла и ваздуха, као и мокри чвор, те грејање.

Просторије ОЗ Чачак које се користе за задржавање лица до 48 сати

Надзор над лицима која се задржавају у ОЗ Чачак не обављају полицијски службеници већ то чине припадници службе за обезбеђење ОЗ Чачак, и они, све активности које имају у вези са задржаним лицем, телефонским путем јављају одговарајућим полицијским службеницима.

У 2019. години било је укупно 79 лица, а од почетка 2020. године 39 лица која су задржана у просторијама ОЗ Чачак до 48 сати по ЗКП.

ПРЕПОРУКА из посете НПМ 2020. године

Просторије за задржавање у ПИ Чачак користе се за задржавање лица (до 48 сати по ЗКП, и по другим законским основима).

Изузетно, када се у ОЗ Чачак задржавају лица до 48 сати, полицијски службеници ће вршити надзор над спровођењем те мере и биће одговорни за остваривање права задржаног лица од његовог смештаја у просторију за задржавање до краја задржавања.

У објекту у којем се налази СПИ Чачак постоје две просторије за задржавање у које се улази на посебан улаз са бочне стране зграде. Просторије су површине по око 10m², укључујући и мокри чвор површине око 1 m². Затечене су у уредном стању у погледу хигијене.

У свакој просторији налазе се по два лежаја – бетонски блокови са даскама, на којима су од постељине затечене навлаке – душеци, као и ћебад.

Услови у просторијама су задовољавајући само за краткотрајан боравак задржаних лица. Наиме, у њима нема дотока доток свежег ваздуха с обзиром да се прозори не могу отворити, а због решетки на прозорима ни природно осветљење не може у довољној мери допрети у просторије. Такође, и вештачко осветљење је недовољно због решетки које су постављене испред сијалица.

У просторијама се налазе грејна тела – радијатори, који су уграђени у зид и обезбеђени решеткама.

Просторија за задржавање у СПИ Чачак

Просторије немају тастере за позивање дежурних полицијских службеника. Оне су удаљене од просторија дежурне службе и, као што је већ наведено, у њих се улази на посебан улаз са бочне стране зграде. Задржана лица повремено обилазе полицијски службеници, што се констатује у записнику о задржавању. Просторије су под видео надзором, о чему је обавештење видно истакнуто унутар просторија. Камере покривају и мокри чвор.

Положај камера у просторијама за задржавање СПИ Чачак

ПРЕПОРУКА из посете НПМ 2020. године

Министарство унутрашњих послова ће омогућити приватност задржаним лицима у СПИ Чачак тако што ће у просторијама за задржавање обезбедити да се на видео надзору не може видети обављање физиолошких потреба задржаних лица.

У објекту не постоје противпожарни апарат нити упутство за поступање у случају пожара и план евакуације. Такође, нема ни кутије са прибором за прву помоћ. Просторија је од стране Комисије за спровођење стандарда полицијског поступања у области превенције тортуре МУП оцењена као „делимично условна“ и у наредном периоду се очекује њено реновирање.

У ПС Горњи Милановац постоји једна просторија за задржавање за смештај једног лица, укупних димензија око 10м². Лежај чини бетонска основа, подлога од укованих дасака и танак душек, без постељине, осим два ћебета. У просторији не постоји мокри чвор, већ се лица спроводе до тоалета за запослене на истом спрату на ком се налази и просторија. У просторији се не осећа непријатан мирис.

Лежај у просторији за задржавање лица у ПС Горњи Милановац

ПРЕПОРУКА из посете НПМ 2020. године

МУП ће у ПС Горњи Милановац и СПИ Чачак обезбедити комплетну постељину за лежај у просторији за задржавање (душек, јастук, јастучницу, чаршав, ћебад и навлака за ћебе).

Осветљење у просторији како природним, тако и вештачким светлом је недовољно јер иако постоји спољашњи прозор и отвор у зиду изнад врата са сијалицом, оба су прекривена рупичастом решетком. Прозор се не отвара. Грејање просторије зими је до 22,00 часа. Све инсталације (светло, прозор, радијатор) су прекривене решетком, тако да нема истурених делова који би могли представљати опасност од самоповређивања.

Решетка на прозору у ПС Горњи Милановац

Отвор изнад врата - решетка са сијалицом

ПРЕПОРУКА из посете НПМ 2020. године

МУП ће предузети активности у циљу обезбеђивања већег дотока природне светлости и ваздуха, као и јачег вештачког осветљења у просторији за задржавање у ПС Горњи Милановац.

У просторији не постоји дугме за позивање страже. Постоји видео надзор, што је јасно обележено на улазним вратима у просторију и у самој просторији. Видео запис се чува до 15 дана због малог капацитета хард диска.

Напис да је просторија под видео надзором на вратима и на зиду саме просторије

ПРЕПОРУКА из посете НПМ 2020. године

МУП ће у просторијама за задржавање у ПС Горњи Милановац и СПИ Чачак инсталирати дугме електричног звона за позивање дежурног полицијског службеника.

ПРЕПОРУКА из посете НПМ 2020. године

МУП ће предузети потребне активности како би се видео записи са видео надзора у ПС Горњи Милановац чували у трајању не краћем од 30 дана.

У ПС Горњи Милановац постоји противпожарни апарат у ходнику испред просторије за задржавање, као и ознаке за кретање у случају пожара, али не постоји на зиду истакнут план евакуације. Такође, не постоји ни кутија са прибором за пружање прве помоћи.

ПРЕПОРУКА из посете НПМ 2020. године

Министарство унутрашњих послова ће у ПС Горњи Милановац и СПИ Чачак обезбедити кутију са прибором за прву помоћ.

ПРЕПОРУКА из посете НПМ 2020. године

Министарство унутрашњих послова ће у ПС Горњи Милановац и СПИ Чачак поставити упутство за поступање у случају пожара са планом евакуације, а у СПИ Чачак обезбедити и противпожарни апарат.

11. ПРЕПОРУКА СРТ:

- Комитет понавља своју препоруку да треба предузети кораке да се обезбеди да сва задржана лица добијају воду и храну, укључујући бар један комплетан оброк, у одговарајућим временским размацама, као што је предвиђено прописима Републике Србије. Такође, лица задржана у полицији 24 часа или дуже треба да имају могућност да изађу у шетњу.

НАЛАЗ НПМ:

У ПИ Чачак, према наводима полицијског службеника, задржаваним лица се обезбеђују три obroка уколико се задржавају дуже од 12 сати, а први оброк након 6 сати. Записник о задржавању, у који је остварен увид, садржао је податак у вези са исхраном задржаног лица.

У СПИ Чачак задржавају се лица до 12 сати, најчешће због вожње у алкохолисаном стању, односно због прекршаја по Закону о безбедности саобраћаја на путевима. Од почетка године је било 144 задржавања. Према наводима полицијског службеника задржаном лицу које је у алкохолисаном стању се најчешће одмах приликом увођења у просторију за задржавање понуди оброк. Ипак, имајући у виду да су у питању лица у алкохолисаном стању, најчешће одбијају оброк, али и поред тога, задржано лице има могућност да, од полицијског службеника приликом обилазака, затражи оброк и таквом захтеву се удовољава. У просторијама нема чесме са пијаћом водом, па задржаним лицима полицијски службеници доносе воду у флашама.

Увидом у предмете о задржавању утврђено је да се ови подаци констатују у записнику о задржавању.

У ПС Горњи Милановац свим лицима која се задржавају дуже од 6 сати обезбеђује се оброк и то је суви оброк, углавном сендвич и јогурт. Лица могу и да дају новац дежурним службеницима за куповину obroка по сопственом избору. Није дозвољено да им се достављају топли obroци од куће из безбедносних разлога.

Према наводима управника ОЗ Чачак, лица која се задржавају у ОЗ Чачак до 48 сати се не изводе у шетњу у двориште из разлога што полицијски службеници ПУ Чачак, који би требало да спроводе меру задржавања лица и буду одговорни за остваривање права задржаног лица нису присутни у ОЗ Чачак. С тим у вези, **НПМ сматра да би лицима која се налазе на задржавању до 48 сати у ОЗ Чачак требало бити омогућено остваривање права на боравак на свежем ваздуху, односно право на шетњу, под надзором полицијских службеника ПУ Чачак, будући да за то постоје материјални услови** (видети у овом извештају препоруку ЦПТ бр 10. и препоруку НПМ).

Записници о задржавању у које је тим НПМ остварио увид, садржали су податке о обедовању задржаних лица, односно податак да су одбили храну.